

забезпечення професорсько-викладацького складу житлом (хоча викладачі їдуть як пільговики).

II. Стосовно позааудиторної підготовки студентів то, в контексті навчання та підготовки студентів вищих навчальних закладів за Болонською системою, актуальним є питання залучення молоді до наукової діяльності. У вищих навчальних закладах створені та функціонують наукові гуртки, на яких студенти, під керівництвом викладачів, готуються до майбутньої наукової діяльності.

Викладачі безпосередньо самі організують і проводять засідання науково-практичних гуртків, готують для студентів актуальну та цікаву інформацію з актуальних проблем сучасної науки. На засіданнях гуртка студенти проводять спільне обговорення відповідних проблемних та актуальних питань, висловлюють свої власні позиції та бачення.

Але викладачі зіткнулися з проблемою стимулювання та заохочення студентів до відвідання гуртків. Сучасний студент ставить перед викладачем такі запитання: 1. Для чого це мені? 2. Що це мені дасть для підвищення якості навчання та успішної здачі іспиту (або заліку)?

Це є абсолютно обгрунтований підхід сучасної молодої людини, яка знаходиться у капіталістичному середовищі. Проблема наступна — немає внутрішньої мотивації для самовдосконалення! А тому питання заохочення студентів до творчої, ініціативної діяльності у навчальному закладі залишається відкритим.

Стаття надійшла до редакції 27.09.13.

О. С. Котуха,

к.ю.н.,

доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівської комерційної академії

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Реформування вищої освіти в цілому та юридичної зокрема має відбуватися системно та послідовно. Водночас, аналіз сучасної нормативно-правової бази України демонструє, що на сього-

дні в Україні не існує жодного документа, який би систематизував і визначав принаймні основні пріоритети державної політики в галузі реформування вищої юридичної освіти [1].

Фундаментальне оновлення законодавства, проведення судової реформи, посилення судового захисту прав і свобод громадян, створення соціально-орієнтованої ринкової економіки потребують кваліфікованого юридичного забезпечення. Це зумовлює необхідність постійної уваги до якості підготовки та перепідготовки юридичних кадрів. Провідні фахівці в галузі вищої юридичної освіти неодноразово наголошували на необхідності приділення першочергової уваги розбудові якісної та відповідної вимогам часу системи підготовки саме фахівців-правознавців, як необхідної передумови становлення демократичної правової Української держави [1, с. 33]. У 2005 році розпочався вступ України до Болонського процесу, який вимагає проведення докорінної перебудови системи вітчизняної вищої освіти в доволі короткий строк. Беручи до уваги цей факт, а також непересічну соціальну значимість професії юриста, а відтак і системи юридичної освіти, що формує юридичні кадри країни, доходимо висновку, що розробка певної концепції або програми реформування юридичної освіти принаймні на період до моменту задекларованого входження України до європейського освітнього простору є вкрай необхідною та важливою.

В основу Концепції розвитку вищої юридичної освіти мають бути неодмінно покладені положення Болонської декларації [3], що вимагають від України вжиття низки заходів задля докорінної перебудови вітчизняної системи вищої освіти. Частина цих заходів і реформ поступово впроваджуються Україною. На даний момент фахова підготовка студентів-правників в Україні здійснюється відповідно до навчальних планів, розроблених на основі державних освітньо-професійних програм, затверджених на державному рівні і обов'язкових для всіх ВНЗ, що здійснюють підготовку фахівців за даною спеціальністю. В Україні ОПП визначають більше ніж на 75 % зміст навчального плану всіх юридичних вищих навчальних закладів країни і майже на третину складається з фундаментальних дисциплін (соціологія, політологія, культурологія, релігієзнавство та ін.) [4, с. 161].

Водночас, аналіз навчальних планів провідних юридичних шкіл Центральної та Західної Європи, а також країн Північної Америки та Австралії свідчить, що сучасна модель підготовки

юриста в провідних країнах світу передбачає докорінно інший зміст і порядок формування навчальних планів, а відтак і зміст освіти. Зокрема, принципові відмінності полягають у такому:

- самостійність ВНЗ у формуванні навчального плану. Кожен вищий навчальний заклад самостійно визначає перелік навчальних дисциплін, що пропонуються для вивчення студентам;
- варіативність навчальних планів, які надають студентам широкі можливості вибору навчальних дисциплін при збереженні мінімального набору обов'язкових для вивчення дисциплін (переважно на молодших курсах). При цьому, обсяг обов'язкових для вивчення дисциплін у середньому не перевищує 20 % загального навчального часу;
- професійна орієнтованість навчальних планів — вивченню навчальних дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу відводиться в середньому не більше 10 % навчального часу [1].

Що ж до змісту вищої юридичної освіти, то він залишається майже незмінним, оскільки реформи в цьому напрямку відбуваються дуже повільно, система формування навчальних планів та їх зміст залишаються незмінними.

На нашу думку, реформа навчальних планів юридичних ВНЗ є одним з ключових факторів інтеграції України до європейського освітнього простору, що наразі несправедливо залишається поза увагою.

Проте, ідея перегляду змісту навчальних планів, зокрема, запровадження значної кількості варіативних дисциплін, приділення більшої уваги дисциплінам професійного спрямування, а також перегляду існуючої системи формування навчальних планів мають чимало супротивників [5, с. 140].

Переважно проти реформи навчальних планів виступають фахівці — представники класичних, консервативних вищих навчальних закладів.

«Новітня» юридична освіта як ніколи потребує оновлення та введення інновацій у навчальний процес. Основними заходами щодо впровадження інноваційної моделі освіти можуть стати:

- перегляд змісту навчальних планів і надання більшої свободи ВНЗ при визначенні змісту фундаментальних і вибіркових дисциплін у навчальному плані;
- перегляд програм навчальних дисциплін, побудова їх на основі інтерактивних методів викладання;

- підтримка тих викладачів, які успішно застосовують інтерактивні, інноваційні методики в навчанні і успішно формують активний підхід студентів до навчання;
 - запровадження системи постійного підвищення кваліфікації, обмін досвідом і стажування у провідних ВНЗ Європою та США.
- Докорінно змінити якість вищої юридичної освіти в Україні можна лише шляхом послідовного, цілеспрямованого впровадження інноваційної моделі освіти, через практичну реалізацію стандартів і реформування юридичної освіти в Україні.
- Отже, заходи, спрямовані на поліпшення вищої юридичної освіти, можуть бути наступні: реформування і затвердження стандартів вищої юридичної освіти; визначення навчальних предметів, з урахуванням їх вибору за бажанням студентів, крім фундаментальних; високоорганізована перепідготовка викладачів; кардинальна зміна практики випускників ВНЗ, виокремлення її від освіти у ВНЗ. Вишам готувати енциклопедистів права, а практику покласти на інші установи, однією з найефективніших структур мають стати юридичні клініки [6, с. 161].

Список використаних джерел

1. *Світлана Леонова*. Донецький національний університет (науковий напрям: Право і державне управління) Проблеми реформування вищої юридичної освіти в контексті Сорбонсько-Болонського процесу. <http://obuch.com.ua>
2. *Козлов С.* Якість юридичної освіти — основний критерій її привабливості // Юридична газета. — 2005. — № 11 (47).
3. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» від 19 червня 1999 року. www.pravo.ua
4. Основні напрями реформування та стандартизації вищої юридичної освіти / М. В. Кравчук // Порівняльно-правові дослідження. — 2009. — № 1. — С. 161—167.
5. *Стефанчук Р. О., Стефанчук М. О.* Проблеми організації та змісту вищої юридичної освіти в Україні в контексті входження до Болонського процесу // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. — 2005. — № 1—2 (13—14). — С. 140—145.
6. Основні напрями реформування та стандартизації вищої юридичної освіти / М. В. Кравчук // Порівняльно-правові дослідження. — 2009. — № 1. — С. 161—167.

Стаття надійшла до редакції 27.09.13.